

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร และครูศิลปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของ ครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง การรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษา รวบรวมมาเป็นแนวทางในการวิจัย

การสุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มครูศิลปศึกษาและกลุ่มผู้บริหารในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 จำนวนครูศิลปศึกษา 132 คน และผู้ บริหาร จำนวน 142 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณาแก้ไข แล้วนำแบบสอบถามที่ ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูศิลปศึกษาและผู้บริหาร ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจริง นำมา

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แล้วแก้ไขอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรจริง ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สร้างขึ้น 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหาร 1 ฉบับ และครูศิลปศึกษา 1 ฉบับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างประชากรอยู่จำนวนทั้งสิ้น 274 ฉบับ ได้รับคืนทั้งสิ้น 213 ฉบับ โดยผู้บริหารได้รับคืน 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85 ครูศิลปศึกษาได้รับคืน 93 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง
2. เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา นำมาตรวจให้คะแนน โดยกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับดังนี้

ปฏิบัติ, ควรปฏิบัติมากที่สุด	5	คะแนน
ปฏิบัติ, ควรปฏิบัติมาก	4	คะแนน
ปฏิบัติ, ควรปฏิบัติปานกลาง	3	คะแนน
ปฏิบัติ, ควรปฏิบัติน้อย	2	คะแนน
ปฏิบัติ, ควรปฏิบัติที่สุด	1	คะแนน

แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(S.D.)

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริง และการเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา โดยการทดสอบค่าที (t-test)
4. ข้อมูลแบบปลายเปิด (Open-ended) เกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมนำเสนอในรูปแบบความเรียงตามลำดับความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสำรวจสถานภาพของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา พบว่า

1.1 ผู้บริหาร จำนวน 120 คน ส่วนใหญ่เป็นชายคิดเป็นร้อยละ 90 อายุระหว่าง 35-39 ปี และ 40-44 ปีมากที่สุด วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 89.17 มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารอยู่ระหว่าง 6-10 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.83 ผู้บริหารซึ่งตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.83

1.2 ครูศิลปศึกษา จำนวน 93 คน เป็นชายมากกว่าหญิงคิดเป็นร้อยละ 70.97 มีอายุระหว่าง 31-35 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 38.71 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 72.27 มีประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษาระหว่าง 5-10 ปีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.46 จากครูศิลปศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม มีผู้ที่จบการศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 52.69 วิชาโทประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 10.75

2. บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา ด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ

2.1 บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหาร ด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้บริหารมีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านงานบริการ สูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ว่าครูศิลปศึกษาได้ปฏิบัติจริง

2.2 บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษา ด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วครูศิลปศึกษามีความคาดหวังในด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ สูงกว่าที่ครูศิลปศึกษาเองรับรู้ว่าจะได้ปฏิบัติแล้วเป็นจริง

3. การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา จำแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

3.1 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหาร จำแนกรายข้อโดยการทดสอบค่าที (t-test) ผลสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอน แตกต่างจากความคาดหวังที่ผู้บริหารคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าผู้บริหารรับรู้ว่า ครูศิลปศึกษาปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่ผู้บริหารคาดหวังไว้

2) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านบุคลิกภาพแตกต่างจากความคาดหวังที่ผู้บริหารคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าผู้บริหารรับรู้ว่า ครูศิลปศึกษาปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่ผู้บริหารคาดหวังไว้

3) ด้านงานบริการ ผู้บริหารรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านงานบริการ แตกต่างจากการคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าผู้บริหารรับรู้ว่าครูศิลปศึกษาปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่ผู้บริหารคาดหวังไว้

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษา จำแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการเรียนการสอน ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอน แตกต่างจากความคาดหวังที่ครูศิลปศึกษาเองคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริง น้อยกว่าที่ตนคาดหวังไว้

2) ด้านบุคลิกภาพ ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านบุคลิกภาพ แตกต่างจากความคาดหวังที่ครูศิลปศึกษาเองคาดหวังไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงน้อยกว่าที่ตนคาดหวังไว้

3) ด้านงานบริการ ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาแตกต่างจากความคาดหวังที่ครูศิลปศึกษาเองคาดหวังไว้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริง น้อยกว่าที่ตนเองคาดหวังไว้

4. การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหาร เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง บทบาทที่เป็นจริง ในด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ จำแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที (t-test)

4.1 การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหาร เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง จำแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลสรุปดังนี้

1) ด้านการเรียนการสอน ไม่พบความแตกต่างเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในด้านการเรียนการสอน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน 3 บทบาทต่อไปนี้ การจัดทำโครงการสอนระยะสั้น การจัดทำแผนการสอนและวางแผนการสอนก่อน ครูศิลปศึกษามีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตารางกล่าวได้ว่าผู้บริหารมีความคาดหวังด้านการเรียนการสอนมากกว่าที่ครูศิลปศึกษาคาดหวัง

2) ด้านบุคลิกภาพ ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในด้านบุคลิกภาพ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 อยู่ 1 บทบาทคือ ยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษามีความคาดหวังในด้านบุคลิกภาพมากกว่าที่ผู้บริหารคาดหวัง

3) ด้านงานบริการ ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในด้านงานบริการ จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง กล่าวได้ว่าผู้บริหารมีความคาดหวังบทบาทของครูศิลปศึกษาในด้านงานบริการสูงกว่าครูศิลปศึกษา

4.2 การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริง จากแนกรายข้อด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ผลสรุปดังนี้

1) ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีการรับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ ครูศิลปศึกษามีความกระตือรือร้นในการสอน รองลงมาคือ การสอนศิลปะให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ และสอนเนื้อหาเพิ่มเติมจากที่มีในหนังสือเรียน จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตาราง พอจะกล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนปฏิบัติจริงในด้านการเรียนการสอนสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ สำหรับบทบาทที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของครูศิลปศึกษาและผู้บริหาร มี 12 บทบาทดังนี้ ครูศิลปศึกษามีการจัดทำโครงการสอนระยะยาว จัดทำโครงการสอนระยะสั้น ครูศิลปศึกษามีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชา ครูศิลปศึกษาจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับเวลาเรียน จัดทำกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินงานร่วมกัน ควบคุมไม่ให้นักเรียนส่งเสียงดังจนเกินควรในขณะที่ปฏิบัติงานศิลปะ ให้คำแนะนำดูแลการปฏิบัติงานศิลปะโดยทั่วถึงและสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมศิลปะ ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในโอกาสพิเศษ เช่น การประกวดวาดภาพ จัดแสดงนิทรรศการ ผลงานของนักเรียน วัดผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และแจ้งหลักเกณฑ์การให้คะแนนผลงานให้นักเรียนทราบก่อนการทำงาน

2) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารและครูศิลปศึกษา มีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านบุคลิกภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ ครูศิลปศึกษาเป็นผู้ให้ความรู้อยู่เสมอ จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตารางพอจะกล่าวได้ว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติจริงในด้านบุคลิกภาพสูงกว่าผู้บริหารรับรู้

3) ด้านงานบริการ ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านงานบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีการรับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ การช่วยเหลือเพื่อนครูในโรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านศิลปะ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมในโรงเรียน และช่วยเหลืองานด้านศิลปะของโรงเรียน จากค่าเฉลี่ยน้ำหนักการรับรู้ในตารางกล่าวได้ว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติจริงด้านงานบริการสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้

5. ความคิดเห็น เกี่ยวกับบทบาทของครูศิลปศึกษา ทั้งบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) สรุปได้ดังนี้

บทบาทที่คาดหวัง

- ด้านการเรียนการสอน

ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะ มีความตั้งใจจริงในการสอน มีศรัทธาในอาชีพครู สอนศิลปะเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดความคิดสร้างสรรค์ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งอยากให้ครูศิลปศึกษาได้เข้ารับการอบรม เพื่อนำความรู้และนวัตกรรมใหม่มาปรับปรุงการสอน

ครูศิลปศึกษาให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ครูเองต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของตน เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญในการสอน รวมทั้งมีอุปกรณ์การสอนสื่อการสอนที่เพียงพอเพื่อสอนให้ผู้เรียนตระหนักและ เห็นคุณค่าของวิชาศิลปศึกษาสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

- ด้านบุคลิกภาพ

ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาควรมีบุคลิกดี วางตัวดี มีมนุษยสัมพันธ์ แต่งกายสะอาด เชื่อมั่นในตนเอง และมีความรับผิดชอบ

ครูศิลปศึกษาให้ความเห็นว่า ควรเป็นผู้มีบุคลิกดี มีความรับผิดชอบ สุภาพ เรียบร้อย มีระเบียบวินัย วางตนเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อย เช่นครูทั่วไป แต่ต้องการทำตามสบายในรูปแบบของตนที่ไม่ขัดต่อสังคมและความเป็นผู้มี ความเชื่อมั่น

- ด้านงานบริการ

ผู้บริหารให้ความเห็นว่าครูศิลปศึกษา ควรสามารถบริการได้ทั้งในและนอกโรงเรียน ควรช่วยเหลือโรงเรียนในทุกๆ ด้าน ตกแต่งอาคารสถานที่ให้สวยงาม ช่วยผลิตสื่อการสอนในโรงเรียน

ครูศิลปศึกษาคาดหวังว่า ครูศิลปศึกษาควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูศิลปศึกษาอยากช่วยเหลือกิจกรรมโรงเรียนทุกครั้ง และอยากให้ทุกฝ่ายร่วมมือประสานงานในการทำงานบริการ

บทบาทที่เป็นจริง

- ด้านการเรียนการสอน

ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษายังไม่มีการทำโครงการสอนทั้งระยะสั้น และระยะยาว รวมทั้งไม่มีอุปกรณ์การสอน เนื่องจากขาดงบประมาณ และเห็นว่าครูศิลปศึกษายังไม่ทุ่มเทให้กับการสอนเท่าที่ควร รวมทั้งยังไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนสร้างสรรคงานศิลปะที่จะพัฒนาตนเอง การไม่มีครูที่มีวุฒิทางศิลปะทำให้การสอนไม่ดีเท่าที่ควร และเห็นว่าครูศิลปศึกษายังไม่มีเวลาส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถทางศิลปะ แต่บางส่วนเห็นว่าครูศิลปศึกษาสอนดีแล้ว

ครูศิลปศึกษาให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาเองยังขาดความรู้และขาดการพัฒนาตนเอง เพราะขาดการสนับสนุนจากทางโรงเรียน ขาดการค้นคว้าเพิ่มเติมด้านความรู้และทักษะโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์และสื่อเนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจ และรับรู้ที่ครูศิลปศึกษาเองขาดการพัฒนา เพราะไม่ค่อยมีเวลาเนื่องจากมีงานทางด้านการศึกษาให้บริการมาก การสอนนั้นสอนตามหลักสูตรกำหนด แม้หนังสือเรียนไม่น่าสนใจ บางส่วนสอนไปตามความรู้สึกรู้สึกของตน ไม่ค่อยยึดหลักสูตร และครูศิลปศึกษายังเห็นว่าผู้บริหารไม่สนใจเท่าที่ควร มองเห็นเป็นวิชาที่ไม่สำคัญเท่าวิชาอื่น นักเรียนเองไม่ค่อยสนใจ

- ด้านบุคลิกภาพ

ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาแต่งกายเรียบร้อย บุคลิกดี วาจา น่าใจดี แต่ผู้บริหารบางส่วนยังเห็นว่า มีครูศิลปศึกษาที่แต่งกายไม่ค่อยสะอาดเรียบร้อย ไม่มีระเบียบ ชอบอิสระและยังยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นน้อย

ครูศิลปศึกษาให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษาเองมักปฏิบัติตัวตามสบายเกินไป ไม่คำนึงถึงสถานที่ เวลา แต่งกายไม่ค่อยสะอาด ขาดระเบียบวินัย บุคลิกก้าวร้าวรุนแรง แต่บางส่วนแต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามระเบียบของทางราชการ และเห็นว่าบางครั้งชุดที่สะอาดเรียบร้อยไม่เหมาะสมกับงานศิลปะที่ทำเพราะทำให้เสื้อผ้าเปื้อน

- ด้านงานบริการ

ผู้บริหารให้ความเห็นว่า ครูศิลปศึกษารับบริการชุมชนได้น้อย และยังไม่บริการบุคลากรฝ่ายอื่นๆ ในโรงเรียนเท่าที่ควร แต่บางส่วนเห็นว่าครูศิลปศึกษาบริการทั่วทั้งในและนอกโรงเรียนเป็นอย่างดี

ครูศิลปศึกษาให้ความเห็นว่า ตนเองปกติต้องบริการอยู่แล้ว และมีโอกาสบริการ ทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่เสมอ เข้าร่วมงานบริการศิลปะเสมอ และทำงานตามที่โรงเรียนสั่ง ทุกอย่าง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดนำเสนอเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การอภิปรายผลของการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของ ครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับ ครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตาม การรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา จากตารางและแบบสอบถามปลายเปิด

ตอนที่ 1 การอภิปรายผลของการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของ ครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา และเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้บริหารกับ ครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง

1. การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ ของผู้บริหาร

ด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาแตกต่าง จากความคาดหวังที่ผู้บริหารคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า ผู้บริหารเองในฐานะที่เป็นผู้บริหารการศึกษาใน โรงเรียนก็ย่อมมีความคาดหวังไวสูงที่จะให้บุคลากรในโรงเรียนได้ปฏิบัติบทบาทอย่างดีที่สุด เพื่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มากที่สุด แต่ในการปฏิบัติ จริงแล้วครูศิลปศึกษายังไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่ผู้บริหารคาดหวังได้สมบูรณ์ อันเนื่องมาจาก ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาผู้บริหาร ครูศิลปศึกษาเอง จากนักเรียนและสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ สมาน บุญฉ่ำ (2524: 120-122) พบว่า หมวดศิลปศึกษามีปัญหาคือ ความไม่ เพียงพอของเอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบการเรียนการสอน รองลงมาคือ ความสอดคล้อง ของแผนการสอนและคู่มือครูของแต่ละรายวิชา ความไม่เพียงพอของหนังสือเรียน หนังสืออ่าน ประกอบและการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการสอนแต่ละรายวิชา สำหรับฝ่ายบริหารพบว่า

ปัญหาส่วนมากได้แก่การบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครูไม่เพียงพอ และขาดการประชาสัมพันธ์หลักสูตร กนกรัตน์ ชาญกว้าง (2524: 122-128) พบว่าสภาพการใช้หลักสูตรมีปัญหาคือ ครูไม่เข้าใจหลักสูตร หลักสูตรไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น ด้านบุคลากรพบว่ามีบุคลากรไม่เพียงพอ การใช้บุคลากรไม่ตรงกับ ความถนัดและความสามารถขาดครูที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนมี ปัญหาคือ ขาดอุปกรณ์ที่ช่วยเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เวลาเรียนจำกัด และครูยังใช้ การเรียนการสอนแบบเดิม โดยไม่สนใจกับกิจกรรมใหม่ ด้านสื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ด้านการวัดประเมินผล มีปัญหาที่ครูไม่เข้าใจวิธีการประเมินผล นักเรียนไม่สนใจการสอบแก้ตัว

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า การปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาในด้านบุคลิกภาพแตกต่างจาก ความคาดหวังที่ผู้บริหารคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผล การวิจัย เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้ที่บริหารเองมีความต้องการที่จะเห็นครูศิลปศึกษามีบุคลิกภาพที่ดี อันเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ดังที่มีผู้กล่าวถึงบุคลิกภาพที่ดีของครูทั่วไปหลายท่าน เช่น พันทิพา อุตยสุข และประภาพรรณ สุวรรณสุข (2524: 26) ได้รวบรวมคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของ ครูที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ ต้องแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับความเป็นครู ไร้เรงแจ่มใสมีอารมณ์ขัน เป็นกันเองกับผู้เรียน คล่องแคล่วว่องไว ควบคุมอารมณ์ให้มั่นคงสม่ำเสมอ มองโลกในแง่ดี กล้าแสดงความคิดเห็น มีเหตุผล มีความกระตือรือร้นขยันขันแข็ง มีความภาคภูมิใจ ในอาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กได้ มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความ ยุติธรรม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การที่ครูศิลปศึกษานั้นมีบุคลิกภาพไม่ เป็นไปตามที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ อาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านวิชาการของตนเอง ความสามารถ ในการเป็นครู ปัญหาการบริหาร และปัญหาค่าครองชีพ ซึ่งปัญหาต่างๆ ทำให้ครูขาดกำลังใจ เกิดความไม่อดทน ขวัญเรื้อน อาชวีบูลโยบล (2527: 73) ซึ่งส่งผลถึงการเรียนการสอนและ บุคลิกภาพของครูได้ เช่น จากสภาพปัญหาด้านวิชาการทำให้ครูศิลปศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือปัญหาด้านการบริหาร ซึ่งผู้บริหารบางท่านอาจเพ่งเล็งครูศิลปศึกษามากจนทำให้เกิดความกดดัน ทำให้รู้สึกอึดอัดและท้อแท้หรือปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจของครูศิลปศึกษา เมื่อมีปัญหาอาจทำให้ต้อง ครุ่นคิดถึงปัญหาของตนเองจนทำให้เกิดความเครียด หมกมุ่นขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ เลิศ อานันทนะ (2533: 48-50) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของครูศิลปศึกษาว่า มักมีการแสดงออกที่แตกต่างไปจาก ครูวิชาอื่น ๆ กล่าวคือ ถ้าไม่มีความคิดที่ก้าวหน้าจนเกินไปก็มักจะล่าหลัง จนคนส่วนมากลงความ เห็นว่าความคิดผิดกับปุดชนธรรมดา พฤติกรรมครูศิลปศึกษาที่พบคือ ไม่ชอบทำตามแผนที่วางไว้ชอบ

แก้ไขเปลี่ยนแปลงตามใจตน ชอบจับกลุ่มเฉพาะครูในสายวิชาเดียวกัน ไม่ชอบสังคมกับใคร มักมีความรู้สึกคับแค้นน้อยใจ และแสดงออกด้วยความไม่พอใจเกือบทุกกรณี มักมีความคิดริเริ่มแต่ขาดการวางแผนงานที่รัดกุม เป็นระบบจึงมักถูกผู้บริหารคัดค้าน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารไม่เข้าใจและเป็นปัญหาขึ้นได้

ด้านงานบริการ พบว่า ผู้บริหารรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาแตกต่างจากความคาดหวังที่ผู้บริหารคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารนั้นเห็นความสำคัญของงานบริการ ซึ่งต้องใช้ครูที่มีความรู้ความสามารถทางศิลปะ โครงสร้างของงานย่อยในงานบริการเป็นงานหนึ่ง ซึ่งสามารถสนับสนุนการบริหารหลักสูตรให้สัมฤทธิ์ผลได้ เช่น งานฝ่ายอาคารสถานที่ หากมีการพัฒนาให้ที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย สภาพแวดล้อมสะอาด สวยงาม ย่อมทำให้สุขภาพกายและจิตใจของบุคลากร ตลอดจนนักเรียนดีขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานทุกฝ่ายราบรื่นหรืองานด้านบริการแนะแนว ซึ่งนอกจากจะเป็นหน้าที่ของครูแนะแนวโดยตรงแล้ว ครูทุกคนรวมทั้งครูศิลปศึกษายังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานแนะแนว เนื่องจากครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน ย่อมสามารถวิเคราะห์ช่วยเหลือและพัฒนานักเรียน ซึ่งเป็นงานที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเจริญงอกงามไปทุกๆ ด้านทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (ประหยัด ทองมาก 2527: 7-11) งานด้านโสตทัศนศึกษา ซึ่งเป็นงานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน งานประชาสัมพันธ์ อันเป็นงานหนึ่งซึ่งสามารถเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน งานสวัสดิการ และงานสุขภาพในโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากงานบริการต่างๆ ในโรงเรียนแล้ว ผู้บริหารย่อมตระหนักถึงบทบาทของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนและความสำคัญของชุมชนซึ่งโรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งพันทิพา อุทัยสุข และประภาพรรณ สุวรรณสุข (2524: 20-80) กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนต่อชุมชนว่า โรงเรียนต้องให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน การจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อประชาชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยการร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน ซึ่งครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบประเพณีอันดีงามสมกับที่เป็นแบบอย่างในชุมชน นอกจากนั้น ครูต้องพยายามผูกมิตรกับชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะชุมชนมีบทบาทสำคัญมากในการสนับสนุนความเจริญของสถานศึกษา (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2517: 70-73)

จากความสำคัญของงานบริการดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้บริหารได้ตระหนักและมุ่งหวังที่จะให้ครูทั่วไป รวมทั้งครูศิลปศึกษามีบทบาทในการทำงานบริการให้ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม ครูศิลปศึกษา เองนั้นนอกเหนือจากปฏิบัติการสอน เช่นครูทั่วไปแล้ว จากสภาพของจริงทางวิชาที่สอน ทำให้ครูศิลปศึกษามักได้รับงานจากผู้บริหารหลายด้าน เนื่องจากงานบริการบางอย่างจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถทางศิลปะ เข้าไปเกี่ยวข้อง ดังที่ ชลอ พงษ์สามารถ (2526: 90) กล่าวว่า ครูศิลปศึกษามัก เป็นผู้ที่ต้องได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ปฏิบัติงานนอกเหนือจากการสอน เสมอ เช่น งานฝ่ายอาคารสถานที่หรืองานแบบแปลนและพัฒนานั้น ควรจัดตั้งอยู่แล้วรวมกลุ่มบุคคลผู้มีความคิดสร้างสรรค์ มีประสบการณ์ด้านศิลปะการออกแบบ (เสรี ลาซโรจน์ 2532: 1-18) งานบริการสนเทศ ซึ่งเป็นงานหนึ่งของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอดทัศนศึกษาครูศิลปศึกษา ศิลปะปฏิบัติซึ่งจะทำงานในการจัดทำป้ายสนเทศให้ด้านการศึกษาอาชีพและส่วนตัว รวมทั้งจัดแนะแนวลัทธิและอื่นๆ (ธีระ ชัยยุทธยรรยง 2529: 25-30)

จากบทบาทงานบริการของครูศิลปศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเมื่อครูศิลปศึกษามีภาระหลายด้าน อาจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทในด้านงานบริการได้สมบูรณ์ในทุกๆ ด้านให้เป็นไปตามที่ผู้บริหารคาดหวังได้

2. การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษา

ในด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงในด้านการเรียนการสอนแตกต่างจากความคาดหวังที่ครูศิลปศึกษาเองคาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ การที่ผลวิจัยเป็นดังนี้สะท้อนให้เห็นว่าครูศิลปศึกษาเองก็เป็นผู้หนึ่งซึ่งมีจิตสำนึกในความเป็นครู มีความมุ่งหวังที่จะปฏิบัติบทบาทของครูที่ตีในด้าน การเรียนการสอน แต่ในสภาพที่เป็นจริง ครูศิลปศึกษาอาจไม่สามารถปฏิบัติจริงได้สมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิบูลย์ จันทร์แย้ม (2531: 79-82) ซึ่งพบว่า ครูศิลปศึกษามีความต้องการที่จะเข้าอบรมสัมมนาทางด้านศิลปะ แต่ไม่มีโอกาสและไม่ทราบข่าวการสัมมนา

อย่างไรก็ตามการที่ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าคุณเองปฏิบัติตามบทบาทในด้าน การเรียนการสอนน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ อาจเป็นผลมาจากปัญหาต่างๆ ที่ครูศิลปศึกษาได้รับ ซึ่งเห็นได้จากผลการวิจัยของ (วิบูลย์ จันทร์แย้ม 2530: 79-82) ซึ่งพบว่า ปัญหาของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับด้านหลักสูตรนั้น เวลาเรียนที่จัดให้ไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมทำให้นักเรียนปฏิบัติงานในเวลาเรียน

ไม่เสร็จ หนังสือแบบเรียนของกรมวิชาการยังไม่ละเอียด ในด้านการเรียนการสอนวิธีสอนที่มีปัญหา
มากที่สุดคือ การศึกษานอกสถานที่ เนื่องจากเวลาเรียนจำกัด สภาพเศรษฐกิจของผู้เรียนก่อให้เกิด
ปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งครูศิลปศึกษามีกิจกรรมตัวเองมากทำให้การแสวงหาความรู้เพื่อ
ปรับปรุงการเรียนการสอนลดน้อยลง ด้านอุปกรณ์การสอนและห้องปฏิบัติการมีปัญหาคือ ขาดอุปกรณ์
การสอน หาซื้อได้ยาก มีราคาแพง ไม่มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล ครูเองใช้สื่อการสอนบางอย่างไม่เป็น
เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ และเครื่องวัดทัศน และไม่มีห้องปฏิบัติการทาง
ศิลปศึกษาทำให้เกิดปัญหาได้ ปัญหาในด้านการวัดผลประเมินผลนั้น สุมาลี จันทร์ชลอ (2522: 64)
ทำการวิจัยพบว่าครูมีปัญหในการประเมินผลดังนี้ คู่มือการประเมินผลไม่เพียงพอ ครูขาดความรู้
เกี่ยวกับระเบียบประเมินผลตามที่กระทรวงกำหนด ขาดบุคคลที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ ขาดความรู้
ในการเขียนข้อสอบที่ดี รวมทั้งขาดความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

ในด้านบุคลิกภาพ พบว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษา
ในด้านบุคลิกภาพแตกต่างจากความคาดหวังที่ครูศิลปศึกษาเองคาดหวังไว้อย่างมากมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูศิลปศึกษามีความคาดหวัง
สูงกว่าที่ครูศิลปศึกษาเห็นว่าตนได้ปฏิบัติจริง ซึ่งจากผลการวิจัยกล่าวไว้ว่าครูศิลปศึกษาเองมีความ
คาดหวังเกี่ยวกับบุคลิกภาพของตนอยู่ในระดับมาก อันเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของครูที่ดี ซึ่งสอดคล้อง
กับผลการวิจัยของ ปิภาพรรณ กุลดิลก (2529: 69-70) ซึ่งพบว่า ครูศิลปศึกษาให้ความสำคัญ
เห็นว่าลักษณะที่สำคัญที่สุดของครูศิลปะคือ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ต่อครูสายวิชาอื่น นักเรียนและ
บุคคลทั่วไป มองโลกในแง่ดี ร่าเริงแจ่มใส มีอารมณ์ขัน มีน้ำใจ จริงใจมั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย
การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับการเป็นครู เป็นแบบฉบับที่แสดงออกความคิดสร้างสรรค์
รู้จักนำความคิดทางศิลปะมาประยุกต์ใช้ แสดงให้เห็นว่าครูศิลปศึกษาต้องการเป็นครูที่มีบุคลิกภาพที่ดี
เช่นครูทั่วไป แต่ในการปฏิบัติจริงครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนเองปฏิบัติจริงด้านบุคลิกภาพแม้จะน้อยกว่า
ที่คาดหวังไว้ แต่อยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงว่าครูศิลปศึกษาก็รับรู้และเห็นว่าตนเป็นบุคคลซึ่งมี
บุคลิกภาพดี แม้จะไม่ดีเท่าที่ควรคาดหวังไว้ก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่ครูศิลป-
ศึกษาคาดหวังแตกต่างจากที่ครูศิลปศึกษาเองรับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงมากที่สุดคือ การมีระเบียบแบบแผนใน
การทำงาน อาจกล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารู้สึกว่าตนเองยังเป็นผู้ที่มีระบบแบบแผนในการทำงานน้อย
ซึ่งในเรื่องนี้ เลิศ อานันท์นะ (2534: 48-50) ได้กล่าวว่าครูศิลปศึกษาเองมักไม่ชอบทำตามแผนที่
วางไว้ หรือเป็นผู้มักเริ่มกิจกรรมใหม่ ๆ เสมอ แต่ขาดการวางแผนงานที่รัดกุมและโครงการที่แน่นอน

ในด้านงานบริการ พบว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าการปฏิบัติจริงของครูศิลปศึกษาเองในด้านงานบริการแตกต่างจากที่คาดหวังไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ครูศิลปศึกษาคาดหวังบทบาทของตนในด้านงานบริการอยู่ในระดับมาก ทำให้เห็นว่าครูศิลปศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานด้านบริการทั้งในโรงเรียนและต่อชุมชน ซึ่งอาจเนื่องมาจากความสามารถพิเศษของครูศิลปศึกษาที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานบริการในหลายด้าน ดังเช่น เสรี ลาขโรจน์ (2532: 1-18) ได้กล่าวถึงบทบาทที่ครูศิลปศึกษาสามารถที่จะกระทำได้ เช่น งานเกี่ยวกับแบบแปลนและพัฒนา ซึ่งเป็นหน่วยงานบริการที่ควรตั้งขึ้นเพื่อรวมกลุ่มคนที่มีความคิดในทางสร้างสรรค์ มีประสบการณ์ทางด้านงานช่าง ศิลปะและการออกแบบ นอกจากนั้น ชลอ พงษ์สามารถ (2526: 90) ยังกล่าวถึงบทบาทของครูศิลปศึกษา เป็นผู้ที่ต้องได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้ปฏิบัติงานอันนอกเหนือจากงานสอน เช่น งานวันสำคัญต่างๆ ซึ่งผลงานของครูศิลปศึกษาจะได้แสดงให้เห็นเสมอหรือ ธีระชัยยุทธยรรยง (2529: 25-30) ซึ่งกล่าวถึงงานบริการสนเทศว่าเป็นงานหนึ่งซึ่งควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของครูโสตทัศนศึกษา ครูบรรณาธิกร์ และครูศิลปศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยยังพบว่าครูศิลปศึกษาจะคาดหวังสูงกว่าที่ตนปฏิบัติจริง แต่เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยแล้วเห็นได้ว่าแม้ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนปฏิบัติบทบาทในด้านงานบริการได้น้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แต่อยู่ในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูศิลปศึกษามีความพอใจในการปฏิบัติจริงของตนในด้านงานบริการในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหาร เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง ด้านการเรียนการสอน พบว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในด้านการเรียนการสอน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาในด้านการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ การจัดทำแผนการสอนและวางแผนการสอนก่อนสอน การมีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน และการจัดทำโครงการสอนระยะสั้น เพื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยพบว่า ผู้บริหารมีความคาดหวังสูงกว่าครูศิลปศึกษาใน 3 บทบาทข้างต้น การที่ผู้บริหารคาดหวังในเรื่องการจัดทำแผนการสอนและวางแผนการสอนก่อนสอนและการมีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน และจัดทำโครงการสอนระยะสั้นนั้น อาจเนื่องจากการที่ผู้บริหารเองเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารหลักสูตรในโรงเรียน ย่อมมีความต้องการที่จะให้การบริหารหลักสูตรบรรลุผล จึงมีความคาดหวังในบทบาทดังกล่าวอยู่ในระดับสูง ผู้บริหารเอง

ยอมตระหนักดีว่าบทบาททั้ง 3 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นนั้น หากครูศิลปศึกษาสามารถปฏิบัติได้ เป็นอย่างดีแล้ว ย่อมส่งผลให้การเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามที่หลักสูตรมุ่งหมายไว้ เพราะบทบาทดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการเตรียมการสอนของครู ซึ่งต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เป็นการเตรียมครูผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับขั้น และบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (บารุง กลัดเจริญ 2527: 77) และช่วยให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสอนนับ เป็นลักษณะของครูที่ดี ทำให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในการสอน ซึ่งให้ครูใช้เวลาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้น ยังเป็นประโยชน์ในการสอนแทนและช่วยให้ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์สามารถนำไป เป็นข้อมูลในการวางแผนนิเทศการสอนอีกด้วย (เสาวนีย์ ลิกขานัญฑิต 2528: 115-116) สำหรับครูศิลปศึกษาเอง แม้จะมีความคาดหวังในบทบาทข้างต้นต่ำกว่าที่ผู้บริหารคาดหวัง แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่าครูศิลปศึกษาเองก็มีความคาดหวังในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูศิลปศึกษาเองย่อมมีความต้องการที่จะ เป็นครูซึ่งมีบทบาทในด้านการเรียนการสอนดี เช่นครูทั่วไป หรือ เช่นที่สังคมคาดหวัง แต่ด้วยครูศิลปศึกษาซึ่งเป็นผู้นำหลักสูตรมาใช้จริง หรือ เป็นผู้ดำเนินการสอนเอง ย่อมทราบดีว่าตนได้พยายามปฏิบัติบทบาทในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากหรือดีแล้ว แต่ที่ไม่สูงมากเท่าผู้บริหารหรือมากกว่า เพราะครูศิลปศึกษาได้พบกับปัญหาตัวเองในด้านการเรียนการสอน จึงทำให้ครูศิลปศึกษาคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทในด้านการเรียนการสอนนั้นอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สูงเท่าที่ผู้บริหารคาดหวัง

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาในด้านบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษาคาดหวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 มี 1 บทบาทคือ ยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้วพบว่าครูศิลปศึกษามีความคาดหวังในบทบาทดังกล่าวสูงกว่าที่ผู้บริหารคาดหวัง แต่ความคาดหวังดังกล่าวทั้งผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก การที่ผลการวิจัยเช่นนี้จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษาต่างก็มีความคาดหวังที่จะ เห็นครูศิลปศึกษาเป็นผู้ที่ยินดีรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น แต่การที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังในบทบาทนี้สูงกว่า และแตกต่างจากที่ผู้บริหารคาดหวังนั้น อาจจะเป็นเพราะครูศิลปศึกษาเองให้ความสำคัญต่อการที่จะให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นต่อตน ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับลักษณะของงานที่ทำ เช่น ครูศิลปศึกษาเองมักจะได้รับการมอบหมายในงานในโอกาสพิเศษอยู่เสมอ (ชลอ พงษ์สามารถ 2526: 90) ซึ่งครูศิลปศึกษาเองก็อาจมีความยินดีที่จะให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็นต่อการทำงานของตนหรือรวมทั้งงานด้านอื่น ๆ เช่นกัน

แต่สำหรับผู้บริหารที่คาดหวังเกี่ยวกับบทบาทครูศิลปศึกษาในเรื่องการยินดีฟังความคิดเห็นของผู้อื่นต่ำกว่าที่ครูศิลปศึกษาคาดหวังแต่ก็ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้บริหารเองก็มีความคาดหวังที่จะให้ครูศิลปศึกษานั้นรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แต่ด้วยลักษณะของงานที่ทำ และลักษณะของวิชาศิลปะอาจทำให้ผู้บริหารเห็นว่า ครูศิลปศึกษาเองอาจจะต้องยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอยู่ในระดับหนึ่งและอาจเป็นเพราะผู้บริหารเองเห็นว่าในการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานศิลปะก็ดี ครูศิลปศึกษาเองเท่านั้นที่เป็นผู้มีความรู้และความชำนาญสูงกว่าที่ครูผู้อื่นมีอยู่แล้ว

ตำแหน่งงานบริการของครูศิลปศึกษา พบว่า ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของครูศิลปศึกษาในตำแหน่งงานบริการ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของครูศิลปศึกษาสอดคล้องกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเองเห็นความสำคัญของงานบริการทั้งในโรงเรียนและชุมชน โดยเฉพาะผู้บริหารเองซึ่งมีความคาดหวังสูงกว่า ครูศิลปศึกษาย่อมที่จะต้องเน้นและให้ความสำคัญในตำแหน่งงานบริการ เพราะผลงานในตำแหน่งงานบริการนั้นเป็นงานที่จะช่วยสนับสนุนการบริหารการศึกษาโรงเรียนของผู้บริหารให้สัมฤทธิ์ผล ไม่ว่าจะ เป็นงานบริการซึ่งต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนอันเป็นไปตามโครงสร้างของระบบการบริหารงานในโรงเรียนแล้ว การบริการแก่ชุมชนก็เป็นหนทางหนึ่งซึ่งผู้บริหารจะต้องยึดถือ เพราะอย่างไรก็ตามระบบของโรงเรียนนั้นย่อมจะต้องเคลื่อนไหวอยู่ท่ามกลางภาวะแวดล้อมภายนอก นอกจากโรงเรียนจะต้องมีระบบที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว ยังต้องจัดการให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้. (เสรี ลาชโรจน์ 2532: 1-18) และนอกจากโรงเรียนมัธยมศึกษาจะมีภาระกิจในด้านการศึกษาแก่เยาวชน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทและหน้าที่ต่อชุมชนอีกด้วย เพราะการผูกมิตรกับบุคคลในชุมชนนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมสนับสนุนความเจริญทางสถานศึกษา (สวัสต์ สุวรรณอักษร 2517: 70-73)

สำหรับครูศิลปศึกษาเองก็มีความคาดหวังในบทบาทของตนในตำแหน่งงานบริการอยู่ในระดับมากนั้น ก็อาจเป็นผลเนื่องจากครูศิลปศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานบริการซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถทางศิลปะเข้าไปเกี่ยวข้อง และงานบริการต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนนั้น ครูศิลปศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรผู้หนึ่งในโรงเรียนก็ย่อมจะต้องตอบสนองต่อนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนเช่นกัน

4. การเปรียบเทียบการรับรู้ของครูศิลปศึกษากับผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษา

ด้านการเรียนการสอน พบว่า การรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้จากค่าเฉลี่ยของน้ำหนักการรับรู้ในตารางกล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงด้านการเรียนการสอนสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ การสอนศิลปะให้เชื่อมโยงวิชาอื่นฯ และสอนเนื้อหาเพิ่มเติมจากที่มีในหนังสือ ครูศิลปศึกษามีความกระตือรือร้นในการสอน ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากว่าครูศิลปศึกษาเองในฐานะซึ่งเป็นผู้สอนหรือผู้ปฏิบัติจริงย่อมจะทราบว่าตนเองได้มีความกระตือรือร้นในด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับใด แต่ผู้บริหารเองอาจไม่สามารถสังเกตเห็นหรือติดตามศึกษาบทบาทของครูศิลปศึกษาอยู่ตลอดเวลา อาจไม่ทราบถึงปัญหาหรืออุปสรรคที่ครูศิลปศึกษาได้รับด้วยตนเอง อันทำให้ครูศิลปศึกษาหมดกำลังใจหรือขาดความกระตือรือร้นในการสอน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากผู้บริหาร ครูศิลปศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง หรือจากสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งจากรายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา โดยกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ การเสนอปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ทางด้านศิลปศึกษาของ สังคม ทองมี (2530: 49) ได้กล่าวถึงปัญหาของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนว่า มีปัญหาคือ ขาดตำราคู่มือครู ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหาร ขาดความพร้อมในการสอน งบประมาณน้อย ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปมีเจตคติไม่ดีต่อศิลปศึกษา นอกจากนั้น กรมวิชาการ (2528: 5-6) ได้สำรวจสภาวะการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าครูศิลปศึกษาไม่พยายามปรับวิธีสอนตามแนวทางของหลักสูตรที่ต้องอาศัยความเอาใจใส่ของครู และกระบวนการสอนที่ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปัญหาจากคุณภาพและคุณลักษณะของครูศิลปศึกษา ทำให้ผู้บริหารมีเจตคติไม่ดีต่อครูศิลปศึกษา จึงไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษาเท่าที่ควร ทำให้ครูไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าอบรมทางวิชาการ และวิธีสอนแบบใหม่ฯ งบประมาณมีน้อย ครูศิลปศึกษาเองจึงขาดความกระตือรือร้นและขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุทำให้ครูศิลปศึกษาเองรับรู้ว่าคุณปฏิบัติจริงในด้านการเรียนการสอนในระดับปานกลางแต่สูงกว่าผู้บริหารรับรู้ เพราะครูศิลปศึกษานั้นอาจได้ใช้ความพยายามแล้ว แต่ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ครูศิลปศึกษาขาดความกระตือรือร้นในการสอนซึ่งผู้บริหารเองได้รับรู้เช่นกัน

ด้านบุคลิกภาพ พบว่า การรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านบุคลิกภาพของครูศิลปศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในตารางกล่าวได้ว่าศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับบทบาทด้วยบุคลิกภาพอยู่ในระดับมาก สูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ ครูศิลปศึกษาเป็นผู้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ รองลงมาคือ เป็นผู้มีเหตุผลและยินดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวครูศิลปศึกษารับรู้ว่าตนเองมีบทบาทในการเป็นผู้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ สูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้แสดงให้เห็นว่า ครูศิลปศึกษาเองรับรู้ที่ตนเองมีความต้องการหรือได้เฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ แต่เนื่องจากขาดโอกาสในการที่จะเฝ้าหาความรู้ตามที่ตนเองต้องการ ดังผลจากการวิจัยของวิบูลย์ จันทร์แย้ม (2530: 79-83) พบปัญหาของครูศิลปศึกษาคือ ครูศิลปศึกษามีความต้องการจะเข้าอบรม สัมมนา แต่ไม่มีโอกาสและไม่ทราบข่าวการสัมมนา

ด้านงานบริการ พบว่า ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้เกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในด้านงานบริการของครูศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในตารางพบว่า ครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับงานบริการสูงกว่าที่ผู้บริหารรับรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ การช่วยเหลือเพื่อนครูในโรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านศิลปะและบทบาทที่ไม่พบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา ได้แก่ เผยแพร่ข่าวสารด้านศิลปะแก่ชุมชน ช่วยงานพัสดุครุภัณฑ์และช่วยงานแนะแนว

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้สอดคล้องกันมี 3 บทบาท คือ การเผยแพร่ข่าวสารด้านศิลปะแก่ชุมชน ช่วยงานพัสดุครุภัณฑ์และช่วยงานแนะแนว ซึ่งเป็นบทบาทที่ครูศิลปศึกษามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติ เช่นเดียวกับครูทั่วไป เช่น ทางงานแนะแนว เพราะครูทุกคนทำงานแนะแนว ครูต้องช่วยเฝ้าเด็กเข้าทำงานเอง ยอมรับตนเอง และเฝ้าเด็กได้ ค้นหาเป้าหมายชีวิตของตนเองอย่างมีเหตุผล (ประหยัด ทองมาก 2527: 7-11) หรืองานพัสดุครุภัณฑ์ ซึ่งอย่างน้อยครูศิลปศึกษาต้องรับผิดชอบในหมวดวิชาของตนเอง สำหรับการเผยแพร่ข่าวสารด้านศิลปะแก่ชุมชนนั้นครูศิลปศึกษารับรู้ว่าได้ปฏิบัติจริงมากกว่าผู้บริหาร ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากทั้งผู้บริหารและครูทั่วไป ทั้งครูศิลปศึกษาเองย่อมรับรู้ว่ายังไม่มีผู้ใดจะเหมาะสมเท่ากับครูศิลปศึกษาซึ่งทำให้มีโอกาสได้ เผยแพร่ข่าวสารด้านศิลปะให้แก่ชุมชนได้รับทราบ

สำหรับบทบาทที่ผู้บริหารและครูศิลปศึกษารับรู้แตกต่างกันมากที่สุดคือ การช่วยเหลือเพื่อนครูในโรงเรียนเกี่ยวกับงานด้านศิลปะ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้มาจากผู้บริหารเอง อาจไม่ติดตามหรือรับรู้บทบาทในข้อนี้เท่ากับที่ครูศิลปศึกษารับรู้ หรืออาจเนื่องจากครูศิลปศึกษาเองมีภาระหน้าที่ประจำคือ งานสอนเช่นครูทั่วไปแล้ว ยังต้องมียานอื่น ๆ อีกทำอยู่เสมอ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูศิลปศึกษาเองไม่มีโอกาสที่จะบริการทางด้านศิลปะแก่ครูทั่วไป เท่าที่ควรตั้ง เช่นผู้บริหารรับรู้

ตอนที่ 2 การอภิปรายผลบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงของครูศิลปศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูศิลปศึกษา จากตารางและแบบสอบถามปลายเปิด

ด้านการเรียนการสอน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้บริหารด้านการเรียนการสอน ซึ่งคาดหวังในระดับมาก ว่าครูศิลปศึกษาควรมีความรู้ความชำนาญในเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยจากแบบสอบถามปลายเปิดซึ่งพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่คาดหวังว่าครูศิลปศึกษาควรมีความศรัทธาในอาชีพครู ตั้งใจจริงในการสอน รวมทั้งคาดหวังว่าครูศิลปศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางศิลปะ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้บริหารเล็งเห็นถึงความสำคัญของความตั้งใจจริง ความศรัทธาในอาชีพครูว่า หากครูศิลปศึกษานั้นมีความศรัทธา ความตั้งใจจริงในการสอนก็จะเป็นการทำให้ครูศิลปศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่นั้นอย่างเต็มที่ อันจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สำหรับครูศิลปศึกษาเอง จากแบบสอบถามปลายเปิดคาดหวังไว้ว่า ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญและส่งเสริมการเข้าอบรมดูงานเพื่อพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่ครูศิลปศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าครูศิลปศึกษาเองมีความคาดหวังที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการของตน ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้บริหารคาดหวังที่จะให้ครูศิลปศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางศิลปะ

ด้านบุคลิกภาพ จากผลการวิเคราะห์ตามตารางพบว่า ครูศิลปศึกษาคาดหวังน้อยที่สุดว่าควรมีระบบแบบแผนในการทำงานซึ่งค่อนข้างใกล้เคียงและสอดคล้องกับแบบสอบถามปลายเปิดที่ว่าในการปฏิบัติจริงนั้นครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าครูศิลปศึกษานั้นชอบทำตามสบาย แต่งกายไม่เรียบร้อย ไม่คำนึงถึงสถานที่และเวลา การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ แสดงให้เห็นว่าครูศิลปศึกษาชอบที่จะทำอะไรตามความต้องการของตนในระดับหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้อื่น หรือไม่ชอบทำอะไรที่มีแบบแผนตายตัว แต่ในการปฏิบัติจริงนั้น ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ยังเห็นว่าครูศิลปศึกษานั้นค่อนข้างจะปฏิบัติตนอย่างมีอิสระมากเกินไปในบางเรื่อง เช่น การแต่งกายที่ยังไม่

ถูกกาลเทศะ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้บริหารส่วนหนึ่งรับรู้ว่าการปฏิบัติจริงนั้น ครูศิลปศึกษายังแต่งกายไม่เรียบร้อย

งานบริการ จากผลการวิเคราะห์ตามตารางพบว่า ทั้งครูศิลปศึกษาและผู้บริหารมีความคาดหวังน้อยที่สุดในข้อที่ว่า ครูศิลปศึกษาควรช่วยสอนวิชาอื่น ๆ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งครูศิลปศึกษาและผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องกันซึ่งเนื่องจากทั้งผู้บริหารและครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษา การเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาควรจะใช้ผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะตำแหน่งเพื่อให้เกิดผลดีที่สุดต่อการเรียนการสอน ซึ่ง อุบล ตูจินดา (2532: 181-182) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนศิลปศึกษาควรเป็นผู้มีความรู้พื้นฐานทางด้านศิลปะเป็นอย่างดี มีความชำนาญในวิชาศิลปะรวมทั้งเทคนิควิธีการสอน ดังนั้น การใช้ครูไม่ตรงกับความรู้ความสามารถจึงเป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการสอนได้ จึงทำให้ผู้บริหารและครูศิลปศึกษาคาดหวังในบทบาทนี้น้อยที่สุด

เกี่ยวกับแบบสอบถามปลายเปิด ทั้งผู้บริหารและครูศิลปศึกษามีความคาดหวัง เช่นเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ว่า ครูศิลปศึกษาควรสามารถบริการได้ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้บริหารและครูศิลปศึกษายอมรับและเข้าใจถึงบทบาทของครูศิลปศึกษาในด้านงานบริการว่า นอกเหนือจากบทบาทในด้านการเรียนการสอนแล้ว งานบริการนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งซึ่งโรงเรียนควรมีบทบาททั้งภายในโรงเรียน คือ บริการแก่ครู นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน คือ การบริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ เท่าที่โรงเรียนจะทำได้ ซึ่งในเรื่องนี้ สุวัฒน์ พุทธเมธา (2524: 18-90) ได้กล่าวว่า ครูควรทำความเข้าใจกับชุมชนสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ตลอดจนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชุมชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูศิลปศึกษา ครูศิลปศึกษาพึงตระหนักในบทบาทของตนเองในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเรียนการสอน บุคลิกภาพ และงานบริการ และเปิดใจกว้างที่จะรับฟังผลจากการแสดงความคิดเห็นหรือการรับรู้ของผู้บริหารที่มีต่อครูศิลปศึกษาในทุกๆ ด้าน เพื่อประกอบการพิจารณาตนเองอย่างมีเหตุผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ควรรับฟังและติดตามการปฏิบัติบทบาทของครูศิลปศึกษาอย่างรอบคอบ และใกล้ชิด เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงต่างๆ ทั้งปัญหาส่วนตัว และปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้ครูศิลปศึกษาไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทที่ควรจะเป็น และหาทางปรับปรุงให้คำแนะนำ และช่วยเหลือได้อย่างตรงจุด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ ได้รับทราบและตระหนักในการรับรู้ของบุคคล 2 ฝ่ายในโรงเรียน คือฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งสอดคล้องกันและแตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดจากตัวแปรต่างๆ ที่ต้องการการนิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด และถูกต้องต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้เท่านั้น มิได้ศึกษาถึงตัวแปรที่จะมีผลต่อการรับรู้ จึงควรจะได้ศึกษาต่อไปถึงตัวแปรที่มีผลต่อการรับรู้ของทั้งผู้บริหาร และครูศิลปศึกษา

2. ควรทำการศึกษาย่างกว้างขวาง และแยกแยะลงไปโรงเรียนขนาดต่างๆ กัน และในเขตการศึกษาอื่นๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย